

BUĞDAY Ek, HAYAT Biç

İMECE ÇALIŞTAYLARI

BUĞDAY

Aralık 2022

Ankara

İÇERİK

GİRİŞ.....	3
TESPİTLER.....	4
ÇALIŞTAY AÇILIŞ KONUŞMALARI.....	6
ÇALIŞTAY AKIŞI.....	8
RAPOR METODOLOJİSİ.....	12
ÇEVRESEL FAKTÖRLER.....	13
SOSYAL FAKTÖRLER.....	18
YÖNETİŞİM FAKTÖRLERİ.....	21
ÖNE ÇIKAN BAŞLIKLAR.....	26

GİRİŞ

Türkiye İş Bankası'nın EFSE Development Facility ve Frankfurt School of Finance & Management ile tarım alanındaki işbirlikleri kapsamında düzenlemeye başladığı İmece Çalıştayları'nın ikincisi "Buğday" temasıyla gerçekleştirildi.

Ankara'da 15 Aralık 2022 tarihinde "Buğday ek, hayat biç" sloganıyla düzenlenen Buğday Çalıştayında, ilgili kamu ve sivil toplum kuruluşları, tarım kooperatifleri ve birliklerinden temsilciler, üreticiler, akademisyenler, tarım girişimcileri ve çiftçilerden oluşan 60'tan fazla paydaş bir araya geldi.

Temel besin kaynaklarından birisi olması nedeniyle tüm dünyada stratejik öneme sahip olan buğdayın, sürdürülebilir tarım için en verimli şekilde nasıl üretileceğine dair çözümler ve buğdayın ekonomiye katkıları çalıştayda dile getirildi.

"Buğdayın hikayesi, verimli üretim, kuraklık ve iklim direncine dayanıklı tohum ıslahı ele alındı."

Sürdürülebilir tarımsal üretimde buğdayın hikayesinin aktarıldığı çalıştayda;

- Buğdayın verimli üretimi ve ekonomisi
- Sürdürülebilir tarım için buğdayın kritik önemi
- Ülkemizdeki tohum ıslahı çalışmaları
- Üretimde teknolojik ve dijital yöntemlerin etkin kullanımı
- Hem doğa hem üretici için koruyucu nitelikteki ortak çözüm önerileri alt başlıkları ele alındı.

TESPİTLER

Pandemi, Rusya Ukrayna savaşı, yurtiçi ve yurtdışında yaşanan ekonomik sıkıntılar, iklim krizine bağlı yaşanan kuraklık; gıdanın dolayısıyla tarımın önemini bir kez daha ortaya koymuştur. Ülkeler, gıda krizi yaşamamak ve ulusal güvenliklerini tahkim edebilmek için gıda ve tarımda sürdürülebilir üretime ve tarımsal faaliyetlere önem vermektedir. Bu noktada da öne çıkan tarımsal ürünlerin başında buğday gelmektedir.

"Buğdayın dünyadaki stratejik tarım ürünlerinden birisi olmasının nedeni; değerlendirme özelliğinin çok yüksek ve her yerde tüketiliyor olmasıdır!"

Türkiye'de de buğday, yurtiçinde ekmek fiyatlarıyla, yurtdışı ayağında Rusya ve Ukrayna'dan yapılan ithalat ve uluslararası arenada tahıl koridoru konusuyla kritik bir ürün haline gelmiştir.

Türkiye'de buğday üretimine dair öne çıkan tespitler şu şekildedir:

- Türkiye'de 2000 – 2020 yılları arasında nüfus %36 oranında büyürken buğday üretim miktarı %21 oranında azalma ile %3 oranında artış arasında dalgalı bir seyir izlemiştir.⁽¹⁾
- 2000 – 2020 yılları arasında Türkiye buğday yeterlilik miktarı %16 oranında azalma ile %13 oranında artış arasında dalgalı bir seyir izlemişken aynı dönemde buğday tüketim miktarı %16 oranında azalma ile %5 oranında artış arasında bir seyir izlemiştir.⁽²⁾
- 2000 – 2020 yılları arasında Türkiye'de ortalama yıllık verimlilik artışı %1,6 iken aynı dönemde ortalama yıllık ekili alan miktarı ise %1,3 oranında azalma göstermiştir.⁽³⁾
- 2022 yılında buğday ithal edilen ülkeler arasında %64 ile Rusya birinci sırada yer alırken Ukrayna %13 ile ikinci sırada bulunmaktadır.⁽⁴⁾
- Türkiye buğday verimlilik sıralamasında dünyada 72. sıradadır.⁽⁵⁾
- Sulu ve kuru buğday üretiminde maliyetlerin %70'ini yakıt ve gübre oluşturmaktadır.⁽⁶⁾
- Buğday üretiminde oluşan katma değer %30'u yurtdışına çıkmaktadır.⁽⁷⁾
- Girdi maliyetlerinin yüksek olmasından ötürü çiftçiler ekstra para harcayarak sertifikalı tohum kullanmayı tercih etmemektedir.
- Buğday üretiminin %75'i kuru koşullarda gerçekleşmektedir. İklim değişikliğinden kaynaklı %10-15 yağış azalması beklenmektedir. Kuraklık her geçen dönemde daha yoğun sıklıklarda gerçekleşmektedir.

KAYNAKÇA:

(1) TÜİK

(2) TÜİK

(3) TÜİK

(4) TÜİK

(5) TÜİK

(6) Frankfurt School of Finance and Management Hesaplamaları.

(7) Frankfurt School of Finance and Management, 2022-2023 Üretim Yılı Hesaplamaları

*Bilgi, bağlantı ve kaynaklar, İş Bankası'ndan yazılı izin alınmadan kullanılamaz.

Ankara'da 15 Aralık 2022 tarihinde "Buğday ek, hayat biç" sloganıyla düzenlenen Buğday Çalıştayında buğdayın stratejik önemi ve üretimin iyileştirilmesi için kritik konular ele alınmıştır.

Çalıştay kapsamında; katılımcı paydaşların dile getirdiği konuların; "Çevresel, Sosyal ve Yönetişim" başlıkları altında, finansal ve finansal olmayan "sorun ve çözüm önerilerini" de içerecek şekilde listelenmesi sağlanmıştır.

Raporda bahsedilen konular için kısa/orta/uzun vadeli olarak alınması gereken aksiyonlar raporun "Öne Çıkan Başlıklar" bölümünde ele alınmıştır.

ÇALIŞTAY AÇILIŞ KONUŞMALARI

İZLEM ERDEM

Türkiye İş Bankası A.Ş.

Genel Müdür Yardımcısı

“Tahıl üretimindeki artış hız kesti”

İklim değişikliği, bölgesel tehditler, pandemi, Rusya-Ukrayna savaşı ve üretim kısıtları nedeniyle küresel endişelerin arttığı bu dönemde tarımın ve buğdayın önemi daha net anlaşılmıştır. Dünyada bitkisel üretim, son 50 yıllık dönemde küresel üretime paralel biçimde 3 katın üzerinde artış kaydetmiş durumdadır. Tahıl üretimi de iklim koşullarına bağlı olarak yıllık bazda önemli ölçüde dalgalanma sergilemekle birlikte, genel itibarıyla artma eğilimindedir. Özellikle 2010 yılından sonraki dönemde küresel ısınmanın etkisinin artmasıyla diğer tek yıllık ürünlerde olduğu gibi tahıl üretiminde de artışın hız kestiğine dikkat çekilmesi gerekmektedir.

“Buğday tedariki ve fiyat gelişmeleri açısından riskler sürüyor”

Düşük yeterlilik oranlarına sahip unluk buğday ve ayçiçeğinde Türkiye'nin başlıca tedarikçileri konumunda bulunan Rusya ve Ukrayna arasında devam eden savaş, bu ürünlerin üretim tedarikinde sorunlar yaşanabileceğine işaret ediyor.

Türkiye'nin buğday ithalatının yaklaşık %70'ini gerçekleştirdiği Rusya'dan yapılan buğday ithalatının, 2022'nin ilk çeyreğinde %43,6 oranında azalması bu kaygıları artırdı. Yaz aylarıyla birlikte diplomatik girişimlerin ardından küresel ölçekte bir gıda krizine neden olmamak adına savaşa taraf olan ülkelerin özellikle tahıl grubunda ihracat yapabilmelerine olanak tanıyan 'tahıl koridoru' açıldı ve bu iki ülkeden yapılan tahıl ithalatı güçlü kalmaya devam etti. Ancak tahıl koridoru anlaşmasının süreli oluşunun yanında anlaşmaya ilişkin yaşanan pürüzler, bölgeden yapılan hububat ithalatının sekteye uğrayabileceğini düşündürmektedir. Ayrıca, küresel buğday üretiminde 2022/2023 dönemine ilişkin beklentilerin olumsuz iklim koşulları sebebiyle aşağı yönlü revize edilmesi, Çin'in ardından ikinci büyük üretici konumunda olan Hindistan'ın iç piyasayı korumak amacıyla yıl içinde buğday ihracatını durdurma ve un ihracatını kısıtlama kararı alması, buğday tedariki ve fiyat gelişmeleri açısından risklerin sürdüğüne işaret etmektedir. Buradan da anlıyoruz ki buğday sadece bizim için değil tüm dünya için kritik bir ürün haline gelmiştir.

“Tarımda karşılaşılan en büyük problem verimlilik”

Tüm dünyada olduğu gibi ülkemizde de tarımda karşılaşılan en büyük problem verimlilik. Gübre, mazot, ilaç, enerji fiyatlarındaki artışın karşısında yapılabilecek tek şey verimliliği artırmaktır.

Tarım alanında büyük bir potansiyele sahip olan Türkiye, 55 tarım ürününde dünyadaki en büyük üreticiler arasında yer almaktadır. Tarımda herkesin sorumluluklarını yerine getirmesi halinde gelecekte hem ülkemizde hem de dünyada çok daha verimli bir noktaya ulaşılabilecektir.

“Buğdayın hikayesinde yeni ve ümit verici sayfalar açmayı istiyoruz”

*Bilgi, bağlantı ve kaynaklar, İş Bankası'ndan yazılı izin alınmadan kullanılamaz.

Tarım bankacılığı alanında her geçen yıl öze dokunan katkılar sunmak için büyük bir gayretle çalışıyoruz. Türkiye'nin Bankası olarak tarım, finans ve teknolojinin birlikte etkin kullanımı ile çiftçiye en çok kazandıran özel banka olma iddiasını her geçen gün daha güçlü şekilde ortaya koyarak sadece uygun finansman koşulları sunmakla yetinmiyor, teknolojiyi merkeze alarak daha az girdi kullanımı, daha yüksek verim ve daha sürdürülebilir tarımsal üretimi teşvik ediyoruz.

Tarım bizim için dünümüze, bugünümüze ve geleceğimize sahip çıkmak, milli değerlerimizi korumak demektir. Dolayısıyla buğdayı ele alan bu çalıştayın varlığı ve çıktılarının da aynı şekilde çok değerli olduğunu düşünüyoruz.

Tarım alanında kesin ve sürdürülebilir çözümlerin bulunarak uygulanabilmesi için tüm paydaşların birlikte hareket etmesi elzemdir. 'Buğday Çalıştay' ile sadece bir banka olarak değil tarımsal değer zincirinin bir halkası ve ilgili kesimlerin iş ortağı olarak, sektörü iyi tanıyan, dinamiklerini çok yakından bilenlerle bu alandaki bilgimizi artırmayı ve buğdayın hikâyesinde yeni ve ümit verici sayfalar açmayı istiyoruz.

İBRAHİM OĞUZ

Frankfurt School of Finance & Management
Tarımsal Saha Araştırmaları Grup Müdürü

“Yetersizlikler ortak akıl ve irade ile giderilebilir”

Tarımsal üretimde girdi tedarikinde dışa bağımlı olmamızın sonucu olarak buğday üretiminden elde ettiğimiz toplam katma değerün üçte biri yurtdışına gidiyor. Bu duruma bağlı olarak da özellikle kırılgan ekonomilerde dışa bağımlılık kontrol edilmesi güç gıda enflasyonuna neden oluyor. Üretimde yaşanan sorunlar ve çözüm yöntemleri biliniyor. Bu noktada sektörün tüm paydaşlarının ortak akıl ve irade oluşturma yetersizliklerinin giderilmesi açısından önemli olduğu gibi bu tür çalıştaylar tam da gerekli işbirlikleri için fırsat niteliği taşımaktadır.

OĞUZ BARDAK

EFSE Development Facility
Yatırım Yöneticisi

“Küçük işletmelerin sürdürülebilirliğine katkı önemli”

Ortaya konulan her fikir, tarımın geleceğine dair umut ışığıdır. Tarım alanında özellikle küçük işletmelerin sürdürülebilirliğine katkıda bulunmak ise ayrıca önemli. Gerek Türkiye'de gerekse aktif olduğumuz ülkelerde, tarım alanında özellikle kırsal kesimi önceliklendiriyor, küçük işletmeleri destekleyerek finansmana erişimlerini kolaylaştırmayı amaçlıyoruz.

*Bilgi, bağlantı ve kaynaklar, İş Bankası'ndan yazılı izin alınmadan kullanılamaz.

KATILIMCILAR

	İsim / Soyisim	Kurum
1	Abdulveli Yıldırım	Tekfen Tarımsal Araş. ve Üretim ve Pazarlama A.Ş. - Operasyon Müdür Yardımcısı
2	Ahmet Kuzu	Ankara Önder Çiftçi - Gübre Tohum Tedarikçisi
3	Ayhan Atalay	Ata Tohumculuk İşletmeleri A.Ş. - Yönetim Kurulu Başkanı
4	Ayşe Kaşıkçı	Sustain Finance - Rapor Düzenleyici
5	Ayşe Mine Doğan	WWF Türkiye (Doğal Hayatı Koruma Vakfı)-Politika Müdürü
6	Bahadır Güler	Toprak Mahsulleri Ofisi - Finansman Yetkilisi
7	Burak Samur	Türkiye İş Bankası A.Ş. Tarım Bankacılığı Pazarlama Bölümü
8	Burçin Atalay	TUSAF (Türkiye Un Sanayicileri Federasyonu) Genel Sekreteri (Yüksek Ziraat Mühendisi)
9	Can Okan Cıvacı	Türkiye İş Bankası A.Ş. Tarım Bankacılığı Pazarlama Bölümü
10	Cihan Öztürk	Türkiye İş Bankası A.Ş. Tarım Bankacılığı Pazarlama Bölümü
11	Çiğdem Çakmak Yurdagel	Türkiye İş Bankası A.Ş. Tarım Bankacılığı Pazarlama Bölümü
12	Doç. Dr. Neda İ. KÜÇÜKÇOLAK	TÜRİB (Türkiye Ürün İhtisas Borsası A.Ş.) Genel Müdür Yardımcısı
13	Dr. Ayten Salantur	T.C. Tarım ve Orman Bakanlığı - Araştırmacı, Mühendis
14	Dr. Kenan Keskinlik	İzmir Ticaret Borsası - Araştırma ve Piyasa Geliştirme Müdürü
15	Dr. Murat Salih	TTGV -Türkiye Teknoloji Geliştirme Vakfı - Stok Tarım EşBaşkanı
16	Elif Arslan	Tarım İşletmeleri Genel Müdürlüğü - Ziraat Mühendisi
17	Emrah İnce	TTGV -Türkiye Teknoloji Geliştirme Vakfı - Teknoloji Elçisi, Yeni Çiftçi Platformu - Kurucusu
18	Ertuğrul Ünlü	Türkiye İş Bankası A.Ş. Tarım Bankacılığı Pazarlama Bölümü
19	Fikriye Berk	METOSTRBİLİŞİM TARIM TEKNOLOJİLERİ - Genel Müdürü
20	Galip Umut Özdil	Tarım Yazarı
21	Gökmen Batmaz	T.C. Tarım ve Orman Bakanlığı - Arz Güvenliği Daire Başkanlığı Genel Müdür Yardımcısı
22	Göksel Gökcan	Konya - Önder Çiftçi
23	Göktu Kopmaz	Ankara - Önder Çiftçi

*Bilgi, bağlantı ve kaynaklar, İş Bankası'ndan yazılı izin alınmadan kullanılamaz.

	İsim / Soyisim	Kurum
24	Gürhan Sezer	Konya - Önder Çiftçi
25	Hacı Ömer Güler	Tohum Yetiştiricileri Alt Birliği - Yönetim Kurulu Başkanı
26	Hanifi Sarı	Tohum Sanayicileri ve Üreticileri Alt Birliği - Yönetim Kurulu Üyesi
27	Hatice Dinç	UNDP (Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı) – Doğal Kaynaklar ve Biyoçeşitlilik Projeleri Koordinatörü
28	Hikmet Öztürk	LİDAŞDER Tarım Ürünleri Lisanslı Depo ve Yetkili Sınıflandırıcı Şirketleri Derneği - Genel Sekreter
29	Hüseyin Doğançukuru	Konya Önder Çiftçi Derneği Başkanı
30	İbrahim Oğuz	Frankfurt School of Finance & Management- Kıdemli Tarım Uzmanı
31	İlkay Demirdağ	Sustain Finance - Rapor Düzenleyici
32	İzlem Erdem	Türkiye İş Bankası A.Ş. Genel Müdür Yardımcısı
33	İlker Mehmet Sağlam	İmeceMobil Tarım Platformu Elk. Hizm. A.Ş Genel Müdürü
34	Kamil Adem	Ulusoy Un A.Ş. - Yönetim Kurulu Başkan Yardımcısı
35	Kayhan Ünal	TMO - TOBB Tarım Ürünleri Lisanslı Depoculuk San. ve Tic. A.Ş Lidaş Genel Müdürü - Yönetim Kurulu Üyesi
36	M. Muhittin Bıykoğlu	Ankara Pancar Ekicileri Kooperatifi - Yönetim Kurulu Başkanı
37	Mehmet Çıkrıkçılı	Önder Çiftçi Derneği Hayrabolu Şb.
38	Mehmet Erol Sözen	Konya - Önder Çiftçi Derneği Onursal Başkanı
39	Metin Yüksel Bölüm	Türkiye İş Bankası A.Ş. Tarım Bankacılığı Pazarlama Bölümü
40	Mine Ataman	Yazar, Tohum Platformu Kurucusu
41	Muharrem Caferoğulları	Önder Çiftçi Derneği Diyarbakır Şb.
42	Murat Işıkoğlu	MR Agro Tarım Danışmanlık Kurucusu
43	Mustafa Alper Devran	Türkiye İş Bankası A.Ş. Tarım Bankacılığı Pazarlama Bölümü
44	Nida Cihan Doğutan	Türkiye İş Bankası A.Ş. Tarım Bankacılığı Pazarlama Bölümü
45	Nihad İlhan	Azim Group - Yönetim Kurulu Başkan Yardımcısı
46	Oğuz Bardak	Finance in Motion Yatırım Yöneticisi
47	Önder Dede	Nuhun Ankara Makarnası A.Ş.- Ziraat Mühendisi - Satın Alma Şefi

*Bilgi, bağlantı ve kaynaklar, İş Bankası'ndan yazılı izin alınmadan kullanılamaz.

	İsim / Soyisim	Kurum
48	Özgen Özata	Türkiye İş Bankası A.Ş. KOBİ ve İşletme Bankacılığı Satış Bölümü
49	Özgür Güler	Konya - Önder Çiftçi Derneği Yönetim Kurulu Üyesi
50	Prof. Dr. Melahat Avcı Birsin	Ankara Üniversitesi - Akademisyen
51	Prof. Dr. Saime Ünver	Ankara Üniversitesi - Akademisyen
52	Prof. Dr. Aydın Alp	Dicle Üniversitesi - Akademisyen
53	Prof. Dr. Engin Kınacı	TEMA Gönüllüsü ve Bilim Kurulu Üyesi
54	Prof. Dr. Erdoğan Güneş	Ankara Üniversitesi - Ziraat Fakültesi, Ekonomi Bölümü Öğretim Üyesi
55	Prof. Dr. Hamit Köksel	Türk Un Sanayicileri Federasyonu (TUSAF) - Akademisyen
56	Prof. Dr. Cafer Mart	Progen Tohum A.Ş.- Genel Koordinatör
57	Raşit Yılmaz	Önder Çiftçi Projesi Tarım Danışmanı
58	Satı Erol	Türkiye İş Bankası A.Ş. Tarım Bankacılığı Pazarlama Bölümü
59	Savaş Akcan	Türkiye Tohumcular Birliği (TÜRKTÖB) - Yönetim Kurulu Başkanı
60	Selami Yazar	Bitki Islahatçılar Alt Birliği - Yönetim Kurulu Başkanı, Tohumcular Birliği - Başkan Yardımcısı
61	Serhat Emre Yağlıkara	Önder Çiftçi Derneği Ankara Şb.
62	Serkan Boy	Toprak Mahsulleri Ofisi - Şube Müdürü
63	Sevim Halisyama	TÜRİB (Türkiye Ürün İhtisas Borsası) Direktörü
64	Suat Ülkümen	Türkiye İş Bankası A.Ş. KOBİ ve İşletme Bankacılığı Satış Bölümü
65	Şemsettin Aktuğlu	Nuhun Ankara Makarnası Fabrikası - Satın Alma Müdürü
66	Tahsin Aydın	Tarım İşletmeleri Genel Müdürlüğü - Yem Bitkileri Şube Müdürü
67	Teoman Hayırlı	Önder Çiftçi Derneği Hayrabolu Şb.
68	Turan Babur	Nora Un Gıda San. ve Tic. A.Ş.- Genel Müdürü
69	Turhan Irmak	Azim Group A.Ş. - Genel Müdürü
70	Ümit Yılmaz	Türkiye İş Bankası A.Ş. Tarım Bankacılığı Pazarlama Bölümü
71	Zafer Gürsoy	Önder Çiftçi Derneği (Eren Tarım-Beypazarı Şb.)

*Bilgi, bağlantı ve kaynaklar, İş Bankası'ndan yazılı izin alınmadan kullanılamaz.

PROGRAM

15.12.2022, Perşembe

- 09:30 - 10:00 Kayıt ve Açılış
- 10:00 - 10:10 Çalıştay Açılışı - İrfan Donat
Moderatör-BloombergHT
- 10:10 - 10:20 Hoş Geldiniz Konuşması
İzlem Erdem
Türkiye İş Bankası A.Ş. Genel Müdür Yardımcısı
- 10:20 - 10:25 Finance In Motion - Oğuz Bardak
Yatırım Yöneticisi
- 10:25 - 10:35 Frankfurt School - İbrahim Oğuz
Agronomist
- 10:35 - 12:00 Çalıştay Oturumu - "Verimli Buğday Üretimi"
- 12:00 - 12:10 Kahve Arası
- 12:10 - 13:30 Çalıştay Oturumu - "Buğday Ekonomisi" Devam
- 13:30 - 14:30 Öğle Yemeği
- 14:30 - 14:45 Masalarda Çıktıların Derlenmesi
- 14:45 - 15:45 İrfan Donat - Oturumların Çıktıları

Etkinliğimizde, fotoğraf çekimi yapılmakta ve kamera kaydı alınmaktadır.

KAPANIŞ

*Bilgi, bağlantı ve kaynaklar, İş Bankası'ndan yazılı izin alınmadan kullanılamaz.

RAPOR METODOLOJİSİ

- Çevresel, Sosyal ve Yönetişim ana başlıkları altında gruplama yapılmıştır.
- Katılımcı görüşlerine tarafsızlıkla sadık kalınmıştır.
- Çalıştayda konuşulan başlıklar, gruplamalar gözetilerek, "Sorunlar" ve "Çözüm Önerileri" olarak listelenmiştir.

ÇEVRESEL FAKTÖRLER

TOHUM

<u>SORUNLAR</u>	<u>ÇÖZÜM ÖNERİLERİ</u>
<ul style="list-style-type: none"> •Piyasada kuraklığa dayanıklı tohumların yeterince talep edilmemesi nedeniyle kurak alanlar için tohum ıslahı geliştiren araştırmacıların yöneliminin olumsuz etkilenmesi. •Tohum ıslah çalışmalarındaki Ar-Ge desteklerinin yetersiz olması. •İklim ve toprak koşullarına uygun sertifikalı tohum kullanımına gerekli hassasiyetin gösterilmemesi. •Çiftçilerin maliyet yükseldikçe daha ucuz veya içeriği düşük gübre kullanımına yönelmesi neticesinde verim ve rekolte düşüklüğünün oluşması. •Toprağa atılacak ideal tohum miktarı uygulamalarında üreticiden üreticiye ve bölgeden bölgeye değişiklik oluşması. •Sertifikalı tohum kullanımı gerekliliğini ortaya koyacak tohum denemelerinin yeterince yapılmaması. • Tohum miktarının doğru belirlenememesi.	<ul style="list-style-type: none"> •Tohum ıslah ve çeşitlendirme araştırmaları desteklenmeli ve ıslahçı hakları korunmalıdır. •Tohum kalitesinin artması için kuraklığa dayanıklı tohumlar geliştirilmelidir. •Coğrafyaya ve bölge iklimine uygun tohum çeşitleri kullanılmalıdır. •Tohum geliştirme çalışmaları için kaynak yaratılmalıdır. •Sertifikalı tohum kullanımını teşvik edici destekler verilmelidir. •Sertifikalı tohum kullanımına yönelik farkındalık eğitimleri düzenlenmelidir. •Toprağa atılacak tohum miktarının doğru tespiti için farkındalık eğitimleri verilmelidir. •Her bölge veya her ilçede buğday çeşitliliği geliştirilip tahıl arazisinde 5 yıl denendikten sonra çiftçilere satışı ve üretimi gerçekleştirilmelidir. İl ve ilçelerde tarla günleri yapılmalıdır. •Tohum ıslah bölgelerine özel destekleme sistemi yaygınlaştırılmalı, tohum borsaları aktif hale getirilip fiyat istikrarı sağlanmalıdır.

*Bilgi, bağlantı ve kaynaklar, İş Bankası'ndan yazılı izin alınmadan kullanılamaz.

TOPRAK

<u>SORUNLAR</u>	<u>CÖZÜM ÖNERİLERİ</u>
<ul style="list-style-type: none"> • Toprak-Mekanizasyon-Verimlilik sorunları -Toprak analizi yapılarak sulu ve kuru koşullara özgü bitki beslemenin yaygın yapılamaması. -Toprağın aşırı işlenmesinden kaynaklı zararın yeterince bilinmemesi. -Buğday üretiminde kullanılan makine ekipmanlarının eski olması nedeniyle enerji verimliliklerinin düşük kalması. -Finansal okuryazarlığın gelişmemesi, maliyet azaltıcı ve verimliliği artırıcı uygulamaların yaygınlaşmaması. -Buğday üretiminde entegre hastalık ve zararlı yönetiminin yapılamamasına bağlı olarak aşırı ve bilinçsiz pestisit kullanımı, ayrıca anılan hususun çevreyi ve ekosistemi olumsuz etkilemesinin yanı sıra maliyetleri artırması. -Verimli toprakların olduğu bölgelerde ekim nöbeti usul ve faydalarının üreticilere tam olarak anlatılamaması sebebiyle, toprak üretkenliğinin sürdürülememesi ve birim alandan istenilen verimin alınamaması.	<ul style="list-style-type: none"> • Verimlilik artışına odaklanılmalı: -Ekim öncesinde toprak analizi yapılmalı; bölgeye ve toprağa uygun bitki besleme önerileri, yaygınlaşacak dijital uygulamalar ile üreticinin kolay erişimine sunulmalıdır. -Gübre konusunda bilinç artırılmalı, organo-mineral gübreleme teşvikleri devam ettirilmeli, gübre üreten firma ya da tedarikçilerinin taşıması veya etiketler üzerinde yanlış bilgi oluşturması sıkı denetime tabi tutulmalıdır. -Buğdayda dane kalitesini artırıcı bitki besleme ve koruma uygulamaları yaygınlaştırılmalı, hassas tarım teknikleri geliştirilmelidir. -Buğday üretiminde maliyet azaltıcı uygulamalar geliştirilmeli, üreticilerin finansal okuryazarlığının geliştirilmesi için farkındalık eğitimleri yapılmalıdır. -Enerji ve kaynak verimli alet, ekipman ve traktörler yaygınlaştırılmalıdır. • Karbon ayak izini azaltan ekipmanlara erişimde finansal kolaylıklar sunulmalıdır. • Toprak tavını önemseyen ve farkındalığını artıracak uygun toprak işleme metotları belirlenmelidir. • Entegre zararlı yönetimi farkındalığı artırılarak üreticilerin daha az pestisit kullanımı teşvik edilmeli, hastalık ve zararlılar hakkında etkin mücadele yöntemleri yaygınlaştırılmalıdır. • Drone ile pestisit kullanımı değerlendirilebilir. • Drone kullanımına yönelik üretici örgütlerine devlet desteği sağlanmalıdır

*Bilgi, bağlantı ve kaynaklar, İş Bankası'ndan yazılı izin alınmadan kullanılamaz.

<ul style="list-style-type: none"> • Toprak kalitesinin düşmesi: <ul style="list-style-type: none"> - Toprakta organik madde miktarı yetersizliğine yönelik farkındalığın olmaması. -Yıllar itibari ile topraktaki organik maddelerin azalması. -Buğday üretilen toprakların büyük bir bölümü alkali yapıda olduğundan getirdiği olumsuzlukların bilinmemesi. -Pulluk tabanı, büyük tonajlı traktör ve biçerdöverlerden kaynaklı toprağın aşırı sıkışmasının doğurduğu zararların önlenmesine yönelik hassasiyetin düşük olması. -Anız yakma işleminin çok yaygın olmasa da hala devam ediyor olması. -Yanlış sürüm tekniklerinin hala uygulanıyor olması. -Rüzgâr erozyonuna yeterince dikkat edilmemesi. • Buğday ekim alanlarının azalması: <ul style="list-style-type: none"> -Parsellerin küçük ve parçalı olmasına bağlı maliyet artışları ve etkin üretim yapılamaması. -Buğday üretimine alternatif olabilecek ürünlerin daha yüksek kazanç getirmesinden kaynaklı ekiliş alanlarının her geçen yıl azalması. -Buğday üretiminde karşılaşılan toprak ve su problemleri. -Aşırı sulamadan ve su kalitesinden kaynaklı toprak tuzluluğunun artması -Sanayi ve çevresel atıkların (ağır metal, toksinler vb.) sulama suyuna karışarak toprağa ulaşması. -Toprağın su tutma kapasitesinin her geçen yıl azalıyor olması.-Kuraklaşma ve çoraklaşmanın yoğun olduğu bölgelerde bilinçsiz sulama yapılmasından dolayı gerekli drenajın yapılamaması. 	<ul style="list-style-type: none"> • Üreticilerin drone ekipmanına erişiminde finans sektörü için pozitif ayrıcalıklar verilmelidir. • Daha az pestisit ve gübrenin doğru zamanda kullanımı sağlanmalıdır. • Ekim nöbetinin (münavebenin) önemi ve faydaları çiftçilere farklı bakış açıları içeren eğitimlerle anlatılmalıdır. • Otomatik dümenleme sistemleri yaygınlaştırılmalıdır. • Dümenleme sistemi yazılımları, iklim uygunluğu ve ekim metotları dâhil edilecek şekilde geliştirilmelidir. • Toprak kalitesi artırılmalı: <ul style="list-style-type: none"> -Küçük ve orta ölçekli buğday üreticilerinin aynı zamanda bir miktar hayvancılık da yapması teşvik edilerek üretim entegre şekilde yürütülmeli ve çıkan hayvan gübrelere tekrar tarlaya atılması sağlanarak toprakta karbon döngüsünün oluşmasına destek verilmelidir. -Toprak İşlemesiz Tarım (anıza ekim) gibi teknikler gözetilerek topraktaki organik madde miktarının korunması ve artırılmasına yönelik aksiyonlar alınmalıdır. -Organik madde artırıcı humik asit, leonadit, yeşil gübreleme ve çiftlik gübrelere kullanımını yaygınlaştırıcı farkındalık artırıcı uygulamalar teşvik edilmeli ve eğitimleri verilmelidir. -Organik madde artırıcı uygulama yapan işletmelerin ödüllendirilmesini sağlayıcı mekanizmalar geliştirilmelidir. -Sürdürülebilirliğe dikkat eden işletmelerin finansmana erişiminde pozitif ayrıcalık sağlanmalıdır. -Alkali toprakların özelliklerinin düzeltilmesi için kükürtlü gübre uygulamaları yaygınlaştırılmalıdır.
--	---

*Bilgi, bağlantı ve kaynaklar, İş Bankası'ndan yazılı izin alınmadan kullanılamaz.

-Onarıcı tarım¹ yoluyla erozyon önlenmeli, toprak ekosistemi yeniden işlevsel hale getirilmeli ve bu sayede buğday üretim kapasitesi hem niteliksel hem de niceliksel açıdan artırılmalıdır.

-Ağır toprak yapılarında toprak sıkışıklığının önlenmesi için toprak patlatma desteği getirilmelidir.

-Her üretici örgütüne toprak patlatma ekipmanlarının temininde destekler verilmelidir.

-Anız yakma ile ilgili caydırıcı yaptırımlar getirilmelidir.

-Buğday üretim alanları korunmalıdır.

-Küçük ve parçalı parsel sorunu çözülerek arazi toplulaştırması konusundaki çalışmalara daha fazla kaynak ayrılmalıdır.

-Üretim alanları korunmalı ve üretimin olmadığı boş araziler üretime kazandırılmalıdır.

-Buğday üretiminde elde edilecek gelirlerin benzer olabilmesi için alternatif ürün gelirleri ile çok fazla ayrılmayacak şekilde buğday fiyatı belirlenmelidir.

-Doğru sulama sistemleri kullanılmalıdır.

-Basıncı sulama sistemlerinin kullanılması yaygınlaştırılmalıdır.

-Tarla içi sulama destekleri devam ettirilmeli ve finansmana erişimi kolaylaştırılmalıdır.

-Su kaynaklarını kirletici kentsel ve sanayi atıklarının su kaynaklarına erişimi engellenmelidir.

-Toprak ıslahına verilen önem artırılarak toprağın su tutma kapasitesini artırıcı uygulamalar geliştirilmeli ve su tutucu ürünlerin kullanımı teşvik edilmelidir.

-Buğday alanının daha fazla oranda sulanması için kapalı sistem basınçlı sulama iletim hatları yaygınlaştırılmalı, açık kanalet sistemlerinin kapalıya dönüştürülmesi için daha fazla kaynak ayrılmalıdır.

¹Onarıcı tarım: Besleyici ve nitelikli gıda üretimi yaparken toprak ekosistemini iyileştiren ve zenginleştiren yöntemleri barındıran tarımsal sistemlere verilen addır.

*Bilgi, bağlantı ve kaynaklar, İş Bankası'ndan yazılı izin alınmadan kullanılamaz.

İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ

<u>SORUNLAR</u>	<u>CÖZÜM ÖNERİLERİ</u>
<ul style="list-style-type: none"> •Ani iklim dalgalanmalarının fenolojik safhalarda gecikmelere neden olması ve bu durumun buğday hasadında sapmalara, verim kalite kayıplarına neden olabilmesi. •İklim değişikliği nedeniyle erkenci buğday elde etme olanaklarının da yok olmaya başlaması. •Daha önce ülkemizde görülmeyen bazı mantar hastalıklarının iklim değişikliklerine bağlı olarak buğdayda görülmeye başlanması.	<ul style="list-style-type: none"> •İklim değişikliği ve kuraklık ile ilgili üreticileri bilinçlendirme ve dayanıklılık artırıcı uygulamalar geliştirilmelidir. •Kuraklık eylem planları sürekli revize edilerek üreticilerin bilinçlendirilmesi sağlanmalıdır. •İlman iklim özelliğimizi kaybetme riski nedeniyle kuraklığa ve soğuğa, yani iklim direncine dayanıklı üretim modelleri oluşturulmalı, erkenci buğday temininde oluşan gecikmelerden kaynaklı buğday silolarının kapasiteleri artırılmalıdır. •Kuraklığın etkilerini azaltmak amacıyla barajlardan tarım arazilerine su ulaştırılmasında su tasarrufu sağlayan kapalı sistem projelerine yatırım yapılmalıdır. •İklim değişikliğinden kaynaklı hastalık ve zararlı mücadelelerinde bilimsel araştırma kuruluşları ve üniversitelerin araştırma yapmaları sağlanmalıdır. •İklimle ilgili erken uyarıda bulunan sistemlerin kullanımı yaygınlaştırılmalı, hastalıkları ilk aşamada tespit eden istasyonlara yapılacak yatırımlarla zamanında ve doğru ilaçlama sayesinde maliyet sabit tutulurken verimde artış sağlanmalıdır. •İklim değişikliği ile mücadelede ağaç dikimine daha fazla önem verilerek, ormanlaşma artırılmalıdır.

*Bilgi, bağlantı ve kaynaklar, İş Bankası'ndan yazılı izin alınmadan kullanılamaz.

SOSYAL FAKTÖRLER

SOSYOLOJİK YAPI / KÜLTÜREL ALIŞKANLIKLAR

<u>SORUNLAR</u>	<u>ÇÖZÜM ÖNERİLERİ</u>
<ul style="list-style-type: none"> •Kırsal kesimde sosyal yaşam imkânlarının sınırlı olmasının köyden şehre göçe ve tarım nüfusunun azalmasına neden olması. •Girdi maliyetlerinin yükselmesi ve çiftçinin para kazanamayıp buğday üretmeyi tercih etmemesi veya ekim yapmaması. Örneğin, makarnalık buğdayın en iyi yetiştiği bölgelerden biri Güneydoğu Anadolu olmasına karşın, bu bölgede maliyetlerin artışına bağlı olarak fıstık üretimine geçişin olması. •Depolamanın maliyetli olması sebebiyle depolama sürecine kadar geçen sürede fire yüksek olabilmekte, fiyatlar beklendiği gibi gitmediğinde depo maliyetiyle birlikte çiftçinin katlandığı yük artmaktadır. Bu nedenle çiftçinin geleneksel yöntemlerle buğdayı depolamak zorunda kalması. •Çiftçilerin, çeşit ayrımı yapmadan yan komşusunun ektiğini ekmesi ya da sosyal medyadaki bilgilere göre ekimler yapması. •Günlük 5 milyondan fazla ekmeğin israf edildiği göz önüne alındığında buğday üretiminin ciddi oranda boşa gitmesi. •Maliyet düşürülmesi amacıyla un sanayicilerinin üst seviye ürün yerine daha ucuz olan düşük kalite ürünlere yönelmesi ve bu sebeple daha kaliteli buğday üretim farkındalığının oluşmaması.	<ul style="list-style-type: none"> •Kırsaldaki yaşam imkânlarının şehirlerle eşitlenmesi sağlanarak kırsaldan şehre göç etme sebepleri ortadan kaldırılmalıdır. •Okul öncesi eğitimden başlayarak iklim, tohum ve toprak anlatılmalı, kırsal desteklemeler artırılmalı ve kırsalda kalıcılık sağlanarak sosyolojik yapı korunmalıdır. •Çiftçiliğin prestiji artırılmalıdır. •Tarım istihdamının ve üretiminin devamı, çiftçilerin daha kârlı üretim yapabilmesi amacıyla kooperatifleşmenin önemi vurgulanmalı, ölçek ekonomisinin yaratılması için özendirici düzenlemeler yapılmalıdır. •Diğer ülkelere göre bize avantaj sağlayacak, yüksek fiyatla satılabilecek buğday çeşitlerimiz markalaştırılarak ihracat gelirleri artırılmalıdır. •Marketlerden ve fırınlardan dönen ekmeğin israfının önüne geçilmelidir. •Buğday depolama alanlarının yetersiz kalması nedeniyle lisanslı depoların sayısı ve kapasitesi artırılarak çiftçinin ekonomisine katkı sağlanmalıdır. •Dünya buğday piyasalarının takip edilebilirliği dijital ortamlar sayesinde geliştirilmelidir. Bunun için de yurtdışında temsilcilerimiz / tarım müşavirlik sayıları artırılmalıdır.

*Bilgi, bağlantı ve kaynaklar, İş Bankası'ndan yazılı izin alınmadan kullanılamaz.

DİJİTAL TEKNOLOJİLERİN KULLANIMI

<u>SORUNLAR</u>	<u>CÖZÜM ÖNERİLERİ</u>
<ul style="list-style-type: none"> •Veri ve modellemede yaşanan eksiklikler nedeniyle verim tahmininin de güçleşmesi. •Türkiye’de meteorolojik tahminler şehir içi alanları kapsayabildiği halde, tarım alanlarında yeterli ölçüde veri sunulamaması. •Sunulan verinin ise tahmin modellerine entegre edilmesinde sorunlar gözlemlenmesi. •Bir bölgede neyin ekilip, biçileceği hususunda yönlendirici verilere ulaşılmasında sıkıntıların gözleniyor olması nedeniyle doğru tohumun doğru yerde kullanılmaması. •Buğday üretiminde yüksek teknoloji içeren erken uyarı sistemlerinin yaygın olmaması. •Üretim tekniklerini doğru, güvenli ve bilimsel olarak gerçek zamanlı veriler ile işlenmesi konusunda yetersizliklerin olması.	<ul style="list-style-type: none"> •Daha çok ve daha sağlıklı veri temin edebilmek adına Çiftçi Kayıt Sistemi etkin hale getirilmeli. Doğru rekolte tahminleri için ekiliş miktarları erken dönemde tespit edilip iklime göre verim modellemeleri yapılarak tahmini rekolte bulunmalıdır. •Tarım Bakanlığı’nın havza bazlı üretim modeline geçerek hangi bölgede ne ekileceğine yönelik çalışması desteklenmelidir •Teknoloji kullanımı artırılmalıdır. Örneğin; gübre, ilaç ve sulama için kullanılan sensörler çiftçiye yol göstermekte, verimi artırmaktadır. •Bölgesel olarak ortaya çıkan hastalıklarda SMS veya anlık bildirimler ile bölge üreticisi potansiyel risklere karşı uyarılmalıdır. •Tarımsal faaliyet gerçek zamanlı verilerle yürütülmelidir. •Dijital tarım uygulamalarından yararlanılmalı, fizibilitelere göre hareket edilmeli, uydu destekli arazi kontrol sistemlerinden faydalanılmalı ve özel sensörlerle donatılmış tarımsal makinelerle bölgesel uygulamalar yapılmalıdır. •Akıllı tarım teknolojilerinin doğru şekilde kullanımı hususunda çiftçilere uygulamalı eğitimler verilmelidir. •Sulama yapılabilir alanlarda akıllı tarım uygulamalarına hızlı bir şekilde geçilerek topraktaki su kapasiteleri belirlenmeli, bitki ihtiyacı nem ölçerler vasıtasıyla ölçülüp otomatik sulama sistemlerinin yardımıyla maksimum verime ulaşılması sağlanmalıdır. •Eğitimler için telefon uygulamaları, sosyal medya ve TV kanalları etkin şekilde kullanılmalıdır. •Üreticinin güvenini kazanacak dijital uygulamalar yaygınlaştırılmalı; veriye dayanmayan teorik bilgilerden çok pratik veya uygulanabilir tecrübe ile harmanlanmış uzman görüşü üreticiye iletilmelidir.

*Bilgi, bağlantı ve kaynaklar, İş Bankası’ndan yazılı izin alınmadan kullanılamaz.

BİLGİ İHTİYACI / HATALI BİLGİ

<u>SORUNLAR</u>	<u>CÖZÜM ÖNERİLERİ</u>
<ul style="list-style-type: none"> •Çiftçilerin eğitim ihtiyacının bulunması. •Ölçek küçüklüğünden kaynaklı ekipman ve traktörlerin yıllık kapasite kullanım oranlarının düşük olması sebebiyle kaynak verimsizliğiyle karşılaşılması. •Biçerdöverlerin eski, sürücülerinin ise deneyimsiz olmasından kaynaklı dane kayıplarının söz konusu olabilmesi; özellikle ilk hasatta bu durumdan kaynaklı ciddi kayıpların gerçekleşebilmesi.	<ul style="list-style-type: none"> •Önder çiftçiler, yörelerinde çiftçileri yeniliğe yönlendirmelidir. •Fuarlar ve benzer etkinliklerle çiftçinin iyi tarım uygulamaları hakkında bilgi sahibi olabileceği ortamlar oluşturulmalıdır. •Sadece çiftçilerin değil çiftçiler dışında kalan gençlerin ve çocukların da dikkatinin çekileceği faaliyetler planlanmalıdır. •Ölçek ekonomisi sağlanamayan yerlerde gelişmiş ülkelerde olduğu gibi ihtiyaçtan fazla verimsiz teknoloji temininin önlenmesi için tarım tekno-parkları oluşturulmalıdır. •Hasat sırasında dane kayıplarının azaltılması için biçerdöverlerde kalibrasyon takipleri yapılmalı, kullanıcıların sürekli eğitime tabi tutulması sağlanmalıdır. •Yeni nesil elektrikli traktörlerin ülkemizde geliştirilmesi desteklenerek karbon ayak izi salınımının azaltılmasına katkı sağlanmalıdır. •Buğday üretiminde karbon ayak izinin ölçülmesi ve karbon ayak izi uygulamalarının yaygınlaştırılması sağlanmalıdır.

*Bilgi, bağlantı ve kaynaklar, İş Bankası'ndan yazılı izin alınmadan kullanılamaz.

YÖNETİŞİM FAKTÖRLERİ

POLİTİKA EKSİKLİĞİ

<u>SORUNLAR</u>	<u>ÇÖZÜM ÖNERİLERİ</u>
<ul style="list-style-type: none"> •Buğday üretim ve ithalat politikalarında süreklilik ve şeffaflık olmadığı yönünde çiftçide algı oluşması. •Tüm bölgelerde tarıma verilen devlet desteklerinin aynı olması. •Verimli buğday tarım alanlarının korunamaması. •Ekilebilir alanların imara ya da başka kullanımlara verilip sonrasında bozkırlar, orman ve sulak alanların tarlaya çevrilmeye çalışılması. •Kamu tarafından buğday fiyatı üzerinde baskı kurulmasının üretimin sürdürülebilirliği noktasında sorunlara neden olması. •Gümrüksüz ve vergisiz ithalat politikası çerçevesinde satış fiyatı ayarlanabilirken, maliyetler üzerinde ayarlama yapılamaması nedeniyle üreticilerin bazı yıllar zarar edebilmesi. •ELÜS uygulanmasında sıkıntıların yaşanması. Üreticinin ELÜS uygulamasına erişememesi.	<ul style="list-style-type: none"> •“Buğday Üreticileri Birliği” kurulması karar alıcıların politika belirlemeleri esnasında yol gösterici olabilir. •Buğday üretim ve fiyat dengesinin seneden seneye dalgalanmasını önleyecek şeffaf ve sektör güvenilirliğini artıracak politikalar izlenmeli ve bilinirliği artırılmalıdır. •Ulusal destekleme politikaları gerekliliğinin yanında yerel / bölgesel ihtiyaçlara göre destekleme politikaları geliştirilerek buğday üretimi sürdürülebilir kılınmalıdır. •5403 sayılı Toprak ve Arazi Koruma Yasası uygulanmasında yaşanan eksiklikler giderilerek verimli buğday tarım alanları daha çok korunmalıdır. •Buğday fiyat politikaları üretici lehine, maliyetleri de dikkate alacak şekilde belirlenmeli, üreticiye güven verecek şekilde oluşturulmalıdır. •Kamu, etkin ve zamanında müdahale ile girdi maliyetlerini yönetmeli ve rekabeti bozucu uygulamaların önüne geçmelidir. •Buğday daha çok kuru tarım yapan çiftçiler tarafından tercih edildiğinden, sulu tarım yapan çiftçilerin de tercih etmesine yönelik politikalar desteklenmelidir. •TMO'nun regülasyonları üretim tüketim sanayi dengeleri gözetilerek yapılmalıdır.

*Bilgi, bağlantı ve kaynaklar, İş Bankası'ndan yazılı izin alınmadan kullanılamaz.

- Lisanslı depoculukta ürün, kalite, miktar garantisinin yanında ikincil ELÜS piyasasının geliştirilmesi ve ürünlerin ELÜS aracılığıyla satılabilmesi, krediye konu edilebilmesi, depo, kira ve ürün analizinde sağlanan devlet destekleri gibi etkenler ile tarafların menfaati artırılmalı, üreticinin erişimi sağlanmalıdır.
- Tüm taraflar için ELÜS kredilerinin yarar sağlaması açısından kapsamlı düzenlemelere gidilmeli ve bu piyasanın derinliği sağlanmalıdır.
- İthalat/ihracat dengesi için; teşvik ve destekleme modelleri ile buğday üretimi teşvik edilmelidir (destekleme modelleri dinamik olmalıdır).
- Sürdürülebilir buğday üretimine fayda sağlayacağı bakış açısıyla ithalat politikaları yerli üreticileri gözeterek düzenlenmeli, sübvansiyonlarda sanayiciler ile üreticiler arasındaki denge sağlanmalıdır.
- İthalat, aracı firmalar yerine buğday temin maliyetlerinin azaltılması için doğrudan TMO tarafından yapılmalıdır.
- Gıda enflasyonu ile mücadelenin ucuz gıdalla sağlanabileceği düşünülerek üretim, pazarlama ve satış hattındaki vergi yükü hafifletilmelidir.

DENETİM

<u>SORUNLAR</u>	<u>CÖZÜM ÖNERİLERİ</u>
<ul style="list-style-type: none"> •Un üretimi ve ihrac süreçlerinin denetim altına alınmadığının düşünülmesi. •Buğday üretiminde sözleşmeli tarımın yaygın olmaması. Tarımsal üretimde sözleşmelerin etkin çalışmaması. •Tarımsal girdileri (tohum, ilaç, gübreleri) üreten/satan/ithal eden firmaların, sattıkları ürünlerin gerek içeriklerinin doğruluğu gerekse de serbest rekabet koşullarına uyumu yönünden yeterli ve etkin denetlenmediklerine yönelik sektörde kaygılar bulunması.	<ul style="list-style-type: none"> •Un ihracatının tarladan başlayarak her aşaması izlenmeli ve un üretimi kalite kaybına neden olan süreçlerden arındırılmalıdır. •Sözleşmeli üretim artırılmalı ve yaygınlaştırılmalıdır. •Sözleşmeli üretimde yasal otoritenin "garantör" ve "denetleyici" olarak sözleşme şartlarının uygulanmasında daha etkin rol oynaması sağlanmalıdır. •Günümüzde 1.500 adede yaklaşan tohum firması ve diğer girdi temin eden kuruluşlar daha iyi ve daha sık denetlenmelidir. Merdiven altı imalatların önüne geçilmelidir.

YAPISAL / SİSTEMSEL PROBLEMLER

<u>SORUNLAR</u>	<u>CÖZÜM ÖNERİLERİ</u>
<ul style="list-style-type: none"> •Buğday tarlalarının parçalı yapısından dolayı ölçek ekonomisinden yararlanılamaması. •Gençlerin üretime katılmaması nedeniyle buğday üreten çiftçilerin yaş ortalamalarının yüksek olması. •Belirli bölgelerde ELÜS kredilerinin hedef grup olan üreticiler dışında yoğun kullanımının gözlenmesi •Kamu dairelerindeki ziraat mühendisleri ya da akademisyenlerin daha çok ofiste veri girişi işleriyle meşgul olması, sahaya çıkma şanslarının olmaması. Bu nedenle üreticinin sorunlarını duyma imkânının elden kaçması. •Enerji maliyetlerini azaltabilecek güneş enerjisi gibi projelerde desteklemenin oldukça az olması, kamusal platformda resmi evrak işlerinin çok yoğun ve uzun zaman alması gibi sebeplerle ucuz enerji temin edilememesi.	<ul style="list-style-type: none"> •Arazilerin mirastan kaynaklı fiziki bölünmesi engellenmeli; ilgili yasa zaman geçilmeden uygulanmalıdır. •Gençleri tarıma kazandıracak geniş kapsamlı ve kalıcı teşvik paketleri sunulmalı; sosyal güvenlik erişimlerinde esneklikler ve teşvikler sağlanmalıdır. •Un endüstrisinin, lisanslı depoların ve üreticilerin bir arada yer aldığı, nakliye ve tedarik süreçlerini kolaylaştırıcı ekosistem modelleri kurulmalıdır. •Ziraat Mühendisleri üretici ve saha ile daha etkin hale getirilmelidir. •Buğday üretiminde güneş enerjisi kullanımına destek verilmeli; prosedürler hızlandırılmalıdır. •Tarımsal veriler daha güvenilir, erişilebilir ve şeffaf hale getirilmelidir. •Fiyat ve desteklerin üretim yapılmadan önce açıklanarak, çiftçinin kâr edeceği gösterilmelidir.

*Bilgi, bağlantı ve kaynaklar, İş Bankası'ndan yazılı izin alınmadan kullanılamaz.

- Tarımsal üretim/tüketim verileri şeffaf ve anlık olmadığından işlenebilir sonuçlara ulaşamaması.
- Buğday taban fiyatları açıklamasının zamanında yapılamıyor olması.
- Sektör paydaşlarının ortak sorunlarının çözümlenmesini sağlayacak kooperatifleşme ve örgütlülüğün gelişmemesi.
- Dahilde işleme rejimi kapsamında ithalatla ilgili denetimlerin yetersiz kaldığı durumlarda ürünlerin işlenmeksizin doğrudan doğruya iç piyasada satışa arz edilmesi gibi hususların üreticilere olumsuz olarak yansıyabilmesi.
- Çiftçilere yapılan destekleme ödemelerinin öncelikle Elektrik Dağıtım Şirketlerinin hesabına yatırılıyor olması nedeniyle üreticinin parasını alabilmek için belli bir prosedür izlemek zorunda kalması.
- Değirmenlerin atıl kapasite ile çalışması. Plansız şekilde fazla sayıda açılan ve belli bölgelerde yoğunlaşan un fabrikalarının kapasite kullanım oranlarının zaman zaman %40 seviyelerine kadar düştüğünün görülmesi.

- Sözleşmeli üretimde, ana firmalar ihtiyacı olan tonajda ürünü bulabilmesi için çok sayıda üretici ile çalışmak yerine, tek bir çiftçi örgütü ile operasyonu gerçekleştirebilmelidir.
- Sözleşmeli üretim yaptırılarak TMO üzerinden kaliteye göre satın alım yapılmalıdır.
- Serbest piyasa koşulları desteklenmelidir.
- Kooperatifleşme önemsenmeli, finansman olanaklarına erişim artırılmalıdır.
- Tüm paydaşların aynı hedefe, aynı belirlenmiş yöntemle ilerlemesi için kurumlar arası iletişim ve işbirliği güçlendirilmelidir.
- Tarım Bakanlığı'nın bölge bilgilendirme toplantıları çoğaltılmalıdır.
- Destekleme ödemeleri konusunda üreticinin hayatını kolaylaştıracak uygulamalar geliştirilmelidir.
- Un değirmenlerimizin kapasite artırıcı yapısal sorunları gidermesine destek sağlanmalıdır. Yeni açılacak işletmelerde bölgenin kapasite kullanım durumuna bakılarak izin verilmelidir.
- Çiftçilerin yerelde bir araya gelmeleri, diğer piyasa oyuncularıyla müzakere edebilmeleri sağlanmalıdır. Bu noktada İş Bankası'nın tarım ihtisas şubeleri bu tür bir araya gelme fırsatları yaratacak üsler olabilir.
- Ziraat odaları, kooperatifler ve birlikler modern tarım makineleri satın alarak ortaklarını/ üyelerini imece usulü faydalandırma modelleri yaratmalıdır.

FİNANSMANA ERİŞİM

<u>SORUNLAR</u>	<u>CÖZÜM ÖNERİLERİ</u>
<ul style="list-style-type: none"> •Finansman kaynağı olarak katkı sağlayan ELÜS'ün, TMO'nun fiyatı baskılaması sebebiyle artık katkı sağlayamaması. •Gençlerin tarım finansmanına erişimde, özellikle ipotek vb. teminat bulma sorunlarının olması. •TARSİM'in oluşan risk zararının tümünü karşılamaması. •Buğday üretiminde desteklemelerin yanlış ve yetersiz olması. •Üreticinin destekleri geç alması. •Çiftçilerin çoğunun sadece doğrudan desteklemeler hakkında bilgi sahibi olması ve diğer dolaylı destekleri bilmemesi nedeniyle desteklerden yararlanma bağlamında sorunlar görülmesi. •Özellikle enflasyonist dönemlerde vadelerin finansman maliyetini artırması ve bu durumun üretimi zorlaştırması. •Arazi alımına yönelik finansmanın yaygınlaşmaması. Vadelerin kısa kalması.	<ul style="list-style-type: none"> •Finans kaynağı olarak ELÜS üzerine çalıştay düzenlenmeli ve TMO'nun fiyat baskılamasına yönelik hususlar bu çalıştayda dikkate alınmalıdır. •Genç Tarım Kart oluşturularak tarımla uğraşan gençlere özel kampanyalar yapılmalı. İpotek sorunlarına daha esnek yaklaşılmalı ve/veya KGF kaynağından genç üreticilerin teminat sorunu çözümlenmelidir. •Alan bazlı destek sağlanmalı ve teşvikler havza/bölge bazlı verilmeli, üreticiler destekler konusunda bilinçlendirilmelidir. •Bankalar teknolojiye ve basınçlı sulamaya yapılan yatırımları finanse etmelidir. Ek olarak, çiftçiyi teknolojiye yönlendirmek için öncü olmalıdır. •Enflasyonist dönemlerde finans kuruluşları tarım kredilerinde risk faktörünü yüksek görmemeli, bu duruma uyan finansmana erişim koşullarını belirlemelidir. •Bankalar kredi çeşitliliğini artırarak ve verime yönelik yatırımların finansmanında ek avantajlar sunarak teşvik edici rol üstlenmelidir. Örneğin: değişen oranlarda gübreleme yapan (akıllı gübreleme makinesi) makineleri kullananlara yönelik devlet desteği verilmeli. Bankalar da bu makinelerin finansmanında destek olmalıdır. •Özellikle tarım arazilerinin alımına yönelik finansman kolaylaştırılmalı, konut kredisinde olduğu gibi uzun vadeli finansman seçenekleri sunulmalıdır. •TARSİM uygulaması daha etkin kullanılmalıdır. Tazmin halinde üreticiye daha hızlı ödeme yapılmalıdır. •TARSİM Gelir Koruma Sigortası ve Kuraklık Sigortasının sonuçları değerlendirilmeli, olumlu bir tablo yakalandığı teyit edilir ise bu sigorta türlerinin yaygınlaştırılması için çalışma yapılmalıdır. •Destek ödeme tarihleri erkene çekilerek çiftçi rahatlatılmalıdır.

*Bu belgede yer alan bilgiler; ayrı ayrı ya da birlikte İş Bankası'nın yazılı onayı olmadan herhangi bir sebeple çoğaltılamaz, dağıtılamaz veya yayımlanamaz.

ÖNE ÇIKAN BAŞLIKLAR

Çevresel Faktörler

- Tohum
- Toprak
- İklim Değişikliği

Sosyal Faktörler

- Sosyolojik Yapı / Kültürel Alışkanlıklar
- Dijital Teknolojilerin Kullanımı
- Bilgi İhtiyacı / Hatalı Bilgi

Yönetişim Faktörler

- Politika Eksikliği
- Denetim
- Yapısal / Sistemsel Problemler
- Finansmana Erişim

Çalıştay kapsamında; katılımcı paydaşların dile getirdiği konuların; "Çevresel, Sosyal ve Yönetişim" başlıkları altında, finansal ve finansal olmayan "sorun ve çözüm önerilerini" de içerecek şekilde listelenmesi sağlanmıştır.

Raporda bahsedilen konular için kısa/orta/uzun vadeli olarak alınması gereken aksiyonlar değerlendirildiğinde:

• Kısa vadede:

1. Çiftçi eğitimleri artırılmalı.
2. Güncel istatistiki verilere erişim sağlanmalı.
3. Finansman kuruluşları tarafından uygun tohum çeşitleri geliştirme projeleri için destek sağlanmalı.
4. Finansman kuruluşları tarafından sertifikalı tohum kullanan çiftçilere yönelik düşük faizli finansman / kredi paketleri oluşturulmalı.
5. ELÜS kredi piyasasının daha sağlıklı şekilde işlemesi için düzenlemeler yapılmalı.
6. Enerji maliyetinin düşmesi için güneş enerji santrali gibi yenilenebilir enerji kaynaklarına yönelinmeli.
7. Yenilenebilir enerji kaynaklarının finansmanı için finansal kuruluşlar destek sağlamalı.
8. TARSİM'in yaygınlaştırılması için çalışmalar yapılmalı.

• **Orta vadede:**

1. Sürdürülebilir tarım politikaları gözden geçirilerek güncellenmeli.
2. Ortak fayda ve verimliliğin artmasını sağlayacak üretim planlamaları yapılmalı.
3. Sözleşmeli üretim yaygınlaştırılmalı.
4. Genç nüfusun tarıma yönelmesi sağlanmalı
5. Tarım arazilerinin çok parçalılığı azaltılmalı.
6. Piyasa derinliği sağlanmalı, lisanslı depoculuk yaygınlaştırılmalı.
7. Girdi maliyetleri düşürülmeli; teknoloji, akıllı tarım ve yüksek mekanizasyon kullanılmalı.
8. Bölgenin ve yörenin toprak özelliklerine uygun ürün ve çeşit seçimi yapılmalı.
9. Sulama altyapıları iyileştirilmeli.
10. Paydaşlar arasındaki işbirlikleri artırılmalı.
11. Doğru toprak işleme/ toprağa uygun üretim yapılmalı.
12. Finansman kaynakları çeşitlendirilmeli, finansman olanağı artırılmalı.

• **Uzun vadede:**

1. Sürekli değişen iklim koşullarının analizi ve buna uygun üretim koşulları hakkında çalışmalar yapılmalı.
2. Buğday üretiminde dışa bağımlılığı azaltacak tedbirler alınmalı.
3. Sürdürülebilir buğday tarımı ve düşük karbon salımlı buğday üretimi getirilmeli.
4. Kuraklığa dayanıklı yüksek kaliteli buğday çeşitleri geliştirilmeli.
5. Un, makarna, bisküvi ve unlu mamuller konusunda küresel ölçekte markalaşma sağlanmalı.
6. Katma değeri yüksek unlu mamuller ortaya çıkarılmalı.
7. Girdi maliyetlerinde dışa bağımlılık azaltılmalı.

Hususları öne çıkmış ve bunların daha derinlemesine incelenme ihtiyacı olduğu görülmüştür.

Bizde Türkiye İş Bankası A.Ş. olarak, klasik bankacılık yapan bir kurum olmaktan öte tarımsal değer zincirini sağlam bir halkasıyız. Bu doğrultuda buğday konusundaki bilgimizi, iç görümüzü ve dolayısıyla çözüm ortağı olma kabiliyetimizi artırmayı hedefliyoruz.

SUSTAINFINANCE HAKKINDA

Türkiye İş Bankası A.Ş., EFSE Development Facility ve Frankfurt School of Finance&Management işbirliğiyle organize edilen çalıştayın raporu paydaşlar tarafından gündeme getirilen görüşlere sadık kalınarak Sustain Finance ekibi Ayşe Kaşıkçı, İlkay Demirdağ ve Kübra Koldemir tarafından derlenmiştir. (İletişim:sustainfinance.org, kubra@sustainfinance.org)

Sustain Finance yatırım sektörünün karar alma süreçlerine sürdürülebilirliği entegre etme vizyonuna sahip, kâr amacı gütmeyen bir kuruluştur. Aynı zamanda Sustain Finance; platformu aracılığıyla birden fazla paydaşın etkileşimde bulunabileceği, görüşlerini ifade edebileceği ve görüşlerini paylaşabileceği farklı bakış açılarına ev sahipliği yapmaktadır.

*Rapor boyunca "Çevresel, Sosyal ve Yönetişim" ana başlıkları altında gruplama yapılmış ve katılımcı görüşlerine tarafsızlıkla sadık kalınmıştır.

BUĞDAY Ek, HAYAT Biç

İMECE ÇALIŞTAYLARI

BUĞDAY

Aralık 2022

Ankara